

Regeringskansliet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.iu@regeringskansliet.se

Tolkavgift och förbud mot barntolkning

Er beteckning: A2026/00510

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en ny lag som förbjuder användning av barn som tolk.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att införa en tolkavgift. Länsstyrelsen är frågande till om förslaget är ändamålsenligt och effektivt vad gäller målet att stärka incitamenten att fler ska lära sig svenska. Vår bedömning är vidare att förslaget riskerar att bli administrativt betungande, leda till ökad användning av anhöriga som tolkar samt i förlängningen riskerar att minska tilliten till myndigheter bland redan utsatta grupper. Om förslaget införs tillstyrker vi de 16 föreslagna undantagen samt att personer med funktionsnedsättning undantas.

Vi har därutöver synpunkter på de uppdrag som Länsstyrelsen i Västra Götaland föreslås få. Att informera på Informationsverige.se om denna regeländring införs ser vi som naturligt. Om Länsstyrelsen i Västra Götaland även ska få i uppdrag att informera om regeländringen behöver uppdraget vara tydligt och föregås av en dialog om vad som förväntas av Länsstyrelsen.

Övriga, och fördjupade synpunkter, redovisas nedan.

Övergripande synpunkter

I betänkandet står att det huvudsakliga syftet med införandet av en tolkavgift är att det integrationspolitiska målet ska återspeglas i användandet av tolk samt att utgångspunkten för utredningens arbete varit att stärka incitamenten att lära sig svenska. Utredningen utgår från att det beror på bristande ansträngning om människor inte lärt sig svenska efter sex år i Sverige. Länsstyrelsens erfarenheter från arbetet med nyanlända är att majoriteten av

nyanlända vill lära sig svenska men att vissa grupper har svårigheter att uppnå en nivå i svenska som motsvarar Sfi D-nivå. Det kan bland annat bero på kort utbildningsbakgrund, ålder och ett förstaspråk som ligger längre från det svenska språket. Länsstyrelsens bedömning är att det, för att uppnå det integrationspolitiska delmålet om språklig integration, vore fördelaktigt att först undersöka vilka olika slags insatser som skulle ge en positiv effekt för språkinläringen. Dessa insatser skulle sedan kunna värderas sinsemellan för att därefter avgöra vilka åtgärder som ger bäst effekt och som man i första hand bör gå vidare med.

Länsstyrelsen bedömning är vidare att förslaget om tolkavgift främst kommer att omfatta socioekonomiskt utsatta människor. För dessa kan en avgift på 400 kronor leda till att myndighetskontakter undviks eller att anhöriga tolkar i större utsträckning. Erfarenheterna från införandet av en tolkavgift inom hälso- och sjukvården i Danmark indikerar att så kan bli fallet. Detta riskerar i sin tur att leda till försämrade möjligheter att ta till vara sina intressen i relationen till myndigheter och i förlängningen till minskad tillit till myndigheter.

Länsstyrelsen vill också lyfta gruppen äldre. Att det är svårt att lära sig ett nytt språk efter en viss ålder är väl känt. Dessutom kan äldre tappa kunskaper i andraspråk. Länsstyrelsen saknar en analys i utredningen kring äldres behov av tolk efter sex års folkbokföring.

Länsstyrelsen vill därutöver uppmärksamma mängden lagförslag och nyligen beslutade lagändringar inom politikområdena migration och asyl, integration och utbildning för vuxna. Förändringarna påverkar varandra, vilket gör det svårt för Länsstyrelsen att analysera effekterna av förslagen i just detta betänkande samt hur de förhåller sig till Sveriges konventionsåtaganden.

Kapitel 9 Hinder mot tolkavgift och Kapitel 12 När ska tolkavgift inte tas ut?

Om förslaget om en tolkavgift genomförs tillstyrker Länsstyrelsen samtliga 16 föreslagna undantag i kapitel 12.

Vad gäller undantaget för ärenden som berör barn är Länsstyrelsens bedömning att det är osäkert om det räcker att göra undantag i ärenden som direkt rör barn (avsnitt 9.6 och 12.3). Om en förälder har rätt till stöd men undviker att söka stöd på grund av tolkavgifter

kan det påverka barnets livssituation, levnadsstandard och rättigheter även om ärendet inte direkt rör barnet.

Kapitel 10 Hantering av undantag från skyldigheten att betala tolkavgift

Om förslaget om en tolkavgift genomförs tillstyrker Länsstyrelsen förslaget att undanta personer som till följd av en funktionsnedsättning saknar möjlighet att förvärva tillräckliga kunskaper i svenska för att klara sina myndighetskontakter utan tolk. Utredningen föreslår att undantaget endast ska gälla vid "bestående", funktionsnedsättning. Utredningen skriver att det innebär att funktionsnedsättningen ska vara livslång. En sådan mer restriktiv tolkning riskerar att diskriminera personer med tillfälliga eller progressiva funktionsnedsättningar vilka också har rätt till stöd enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD artikel 1). Länsstyrelsen anser därför att definitionen bör anpassas till konventionens bredare syn på varaktighet.

Länsstyrelsens bedömning är vidare att det föreslagna systemet för att hantera undantagsregler och intyg för personer med funktionsnedsättning kan bli svårt och krångligt, exempelvis för personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras familjer. Om en tolkavgift införs rekommenderar Länsstyrelsen förenklade undantagsregler, exempelvis genom att endast behöva visa ett intyg från hälso- och sjukvården om sin funktionsnedsättning, intyg om sin rätt till assistans eller liknande.

Länsstyrelsen vill också uppmärksamma att det inom vår samverkan kring nyanlända i länet framkommit att utrikes födda är underdiagnostiserade vad gäller funktionsnedsättningar. Även det kan bidra till svårigheter att tillgodose gruppens behov av kostnadsfri tolk efter folkbokföring sex år.

Kapitel 11 När ska tolkavgift tas ut?

Utredningen föreslår att tolkavgifter ska tas ut en gång per ärende. Inom Länsstyrelsen uppdrag kring nyanlända framkommer att en nyanländ kan besöka flera myndigheter i samma ärende (exempelvis Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Statens servicecenter). Det riskerar att bli svårt att avgöra vad som är ett nytt ärende och om personen i fråga redan betalt en tolkavgift i ärendet. Nyanlända

besöker också myndigheter – exempelvis Statens servicecenter – i flera ärenden samtidigt. Ska då flera tolkavgifter tas ut vid ett besök? Det blir även en extra arbetsuppgift att vid myndighetsbesök undersöka hur många år sammanlagt som personen varit folkbokförd. Erfarenheter från Danmark visar att det kan bli omständligt och administrativt dyrt att införa tolkavgifter.

Kapitel 16 Information om tolkavgiftsregleringen

Om förslaget att införa en tolkavgift genomförs kommer Länsstyrelsen att informera om det på Informationsverige.se. Vi informerar om alla regeländringar vi bedömer är relevanta för webbplatsens målgrupper (asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn). Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma att gruppen som omfattas av förslaget om en tolkavgift är betydligt större än dem som kan antas hitta information på Informationsverige.se.

Om Länsstyrelsen Västra Götaland får i uppdrag att informera om regeländringen – utöver att informera på Informationsverige.se – så behövs det en dialog om vad som förväntas. Vår bedömning är att uppdraget i så fall bör ges till samtliga 21 länsstyrelser, men att det kan samordnas av vår länsstyrelse (eftersom vi har Informationsverige.se hos oss).

Kapitel 19 Barn som tolkar

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en ny lag som förbjuder användning av barn som tolk. Vi vill samtidigt uppmärksamma behovet av definitioner i förhållande till undantagen, det vill säga definitioner av vad som utgör ”fråga om nöd” samt ”uppgifter av enbart administrativ karaktär”. Detta är för att undvika alltför breda tolkningar, men också för att undvika att barn får tillgång till information som inte passar för barn.

Kapitel 20 Anhöriga som tolkar

Länsstyrelsens bedömning är att utredningen gjort en väl underbyggd analys av situationen då anhöriga tolkar. Vår bedömning är att det inte behövs ytterligare lagstiftning kring anhörigtolkning eftersom det – som utredningen konstaterar – utifrån gällande rätt är möjligt för myndigheter att neka en anhörig att tolka om den anhörige inte anses vara lämplig för uppdraget.

Samtidigt vill Länsstyrelsen uppmärksamma att förslaget om en tolkavgift riskerar att leda till en ökad användning av anhöriga som tolkar även då detta inte är lämpligt. Erfarenheterna från införandet av en tolkavgift inom hälso- och sjukvården i Danmark indikerar att så kan bli fallet.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens slutsats att det behövs en översyn av myndigheters möjligheter att neka ombud, biträden och stödpersoner när det utifrån ett jämställdhetsperspektiv, inklusive frågan om hedersrelaterat våld och förtryck, kan anses vara olämpligt att de medverkar vid ett myndighetssammanträde.

Kapitel 22 Konsekvensanalys

Avsnitt 22.2.2 Samhällsekonomiska konsekvenser

Analyserna i betänkandet avseende en tolkavgift bygger i hög grad på antaganden och vissa resonemang med utgångspunkt i erfarenheterna från Danmark. Länsstyrelsen ser inte att det finns tillräckligt underlag i betänkandet för att avgöra om förslaget är samhällsekonomiskt motiverat. En kvantitativ och/eller kvalitativ undersökning hade behövts för att bedöma omfattningen av problemet och huruvida förslagen kan förväntas få effekt. I beskrivningen av erfarenheterna från Danmark, framgår exempelvis att enkätundersökningar har genomförts där. En liknande undersökning borde genomföras innan förslaget genomförs. Som det är nu, har Länsstyrelsen inte grund att avgöra om förslaget att införa en tolkavgift är proportionerligt och samhällsekonomiskt motiverat. Det går inte heller att värdera riskerna med avgiften. Redan att regeln om tolkavgift kräver 16 undantag signalerar att området är problematiskt.

Avsnitt 22.2.3 Konsekvenser för att möjligheten att nå det integrationspolitiska målet och målet för arbetet mot utanförskap.

Se synpunkter under "övergripande synpunkter".

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med integrationsutvecklaren Birgitta Guevara som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Pia Falck och avdelningschefen Sandra Brantebäck medverkat. I handläggningen i

övrigt medverkade strategen Mikael Cullberg vid regional utveckling, utvecklaren inom mänskliga rättigheter Fredrik Carlsson och utvecklaren inom mäns våld mot kvinnor Evalena Djerf.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.